

Tafsiira Suuratu Luqmaan-Xumura

Description

Suuratu Luqmaan, boqonna bareeddu tooftaa jireenya nama barsiiftu. Hariiroon ilma namaa fi Gooftaa isaa jidduu jiru maal taâ€™uu akka qabu, namni haadha abbaa isaatii fi namoota biroo waliin akkamitti jiraachu akka qabu tan namatti himtu boqonnaa bareeddu kunoo amma ni xumurra. Xumura kana keessatti iccitii Rabbiin malee eenyullee hin beekne ni ilaalla:

إِنَّ ٱللَّهَ عِندَهُۥ عِلْمُ ٱلسَّاعَةِ وَيُنَزِّلُ ٱلْغَيْثَ وَيَعْلَمُ مَا فِى ٱلْأَرْحَامِ ۖ
وَمَا تَدْرِى نَفْسٌ مَّاذَا تَكْسِبُ غَدًا ۖ وَمَا تَدْرِى نَفْسٌۢ بِأَىِّ أَرْضٍ
تَمُوتُ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿٣٤﴾

â€œDhugumatti, beekumsi Qiyaamaa Rabbiin qofa bira jira, roobas ni buusa, wanta gadaamessa keessa jirus ni beeka. Nafseen tamiyyu wanta boru argattu hin beektu, nafseen tamiyyu lafa tamiitti akka duutu hin beektu. Dhugumatti Rabbiin Aliim, Khabiir.â€• Suuratu Luqmaan 31:34

â€œDhugumatti, beekumsi Qiyaamaa Rabbiin qofa bira jira.â€• Kana jechuun Rabbiin qofatu Guyyaa Qiyaamaan itti dhaabbattu beeka. Kanaafi, Jibriil Nabiyyi (Sallallahu aleyh wassallam) akkana jechuun gaafate: â€œWaaâ€™ee Qiyaamaa natti himi?â€• Nabiyyiinis ni jedhe: â€œGaafatamaan gaafataa caalaa beekaa miti.â€• Itti xinxalli: Ergamtoota lama, isaan keessaa tokko malaaykota hunda kan caaludha. Kan lammataa immoo ilma namaa hunda kan caaludha. Isaan lamaanu akkana jedhu: â€œAna bira beekumsi Qiyaaman itti dhaabbatu hin jiru.â€• Sababni isaas, jechi Nabiyyi (SAW): â€œGaafatamaan gaafataa caalaa beekaa miti.â€• jechuun: yoo ati kan hin beekne taate, ani si caalaa kan hin beeknedha.

Kanaafu, Guyyaa Qiyaamaan itti dhaabbattu Rabbi qofatu beeka. Namni â€œani Guyyaa Qiyaamaan itti dhaabbattu nan beekaâ€• jedhe kijibee jira.[1]

â€œroobas ni buusaâ€• Kana jechuun Rabbiin qofatu duumessa irraa rooba buusa. Isaan ala eenyullee kana gochuu hin dandaâ€™u.

â€œ**wanta gadaamessa keessa jirus ni beeka.â€•** Kana jechuun daaâ€™imni gadaamessa keessa jiru dhiira moo dubartii taâ€™uu, kan gammaduu moo kan dararamuu taâ€™uu, hojii gaarii hojjata moo hojii badaa hojjata, rizqiin isaa dhiphaadha moo balâ€™aadha, umriin isaa gabaabadha moo dheeraa taâ€™uu Rabbiin ni beeka. Gadaamessa keessatti daaâ€™ima kana Kan uume Rabbii oltaâ€™aa waan taâ€™eef wanta daaâ€™ima kanaan wal qabatu hunda beeka.

â€œ**Nafseen tamiyyu wanta boru argattu hin beektu.â€•** Kana jechuun nafseen hundu wanta gara fuunduraatti hojjattu fi argattu hin beektu. Namni boru gaarii moo sharrii akka hojjatu hin beeku. Tarii sagantaa baasee wanta hojjachuu qabu ni karoorsa. Garuu gufuun isaa fi wanta karoorse jidduu seenun duubatti isa deebisa. Ammas, boru qabeenya ykn ilma argachu isaa hin beeku.[2] Tarii argachuu dandaâ€™a, tarii immoo argachuu dhiisu dandaâ€™a. Kanaafu, wanta nafseen hundi gara fuunduraatti hojjattu fi argattu kan beeku Rabbiin qofa.

â€œnafseen tamiyyu lafa tamiitti akka duutu hin beektu.â€• Kana jechuun nafseen hundu lafa ykn biyya keessatti duutu hin beektu. Biyya itti dhalatte moo biyya sanirraa fagoo taatetti moo bakka dhiyoo taâ€™etti duutii? Galaana keessatti moo gaaraa gubbaatti moo eessatti duuti? Akkasumas, yeroo kamiin akka duutus hin beektu.

Kuni hikmaa (ogummaa) Rabbii azza wa jalla irraayyi. Namni guyyaa ykn bakka itti duâ€™uu osoo beeke, jireenya isaa keessatti garmalee jeeqama. Yaaddon isaa wanta hafee lakkaawu malee homaayyu hin taâ€™u ture. Kana jechuun duâ€™uuf waggaa haganaatu, jiâ€™a haganaatu, guyyaa haganaatu hafe jechuun lakkaaâ€™aa ture. Ifaajee guddaas ifaaja.

Garuu yeroo ammaa guyyaan hundi namatti ni dhufa. Inni jiraachuuf abdata. Tarii duuti hidhaa kophee isaa caalaa isatti dhiyoo taâ€™uu dandeessi. Garuu isa bira abdii dheeratu jira. Guutumaan guututti gara dhimma kanaa (duâ€™aa) hin milâ€™atu. Sababni isaas, beekumsa kanaa akka hin qabne ni beeka. Beekumsi kanaa Rabbiin qofa bira jira. Kuni Rabbiin azza wa jalla rahmata nuuf godhuu irraa kan kaâ€™eedha.

Namni biyya akkanaatti akka duâ€™u tilmaamu dandaâ€™aa?
Deebiin: kana tilmaamu ni dandaâ€™a. Yeroo garii yommuu akkana isaan jedhamu: â€œSila hin imaltuu?â€•, akkana jedha: â€œGonkumaa hin imalu. Ani biyya tiyya keessa jiraadhe keessatti duâ€™a.â€• Garuu yommuu ajalli (yeroon duâ€™aa) isaa dhiyaatu, ni imala. Hanga biyya itti duâ€™uutti baadhatamutti haajaan isa qabatti.

Ani namticha waggootaa dheeraaf biyya isaa Uneyzaa keessaa hin baane nan beeka. Yommuu dhukkubsatu, walâ€™aansi isaa Misriin keessatti akka taâ€™uu murteefame. Inni umrii isaa guutuu hajjiif yoo taâ€™e malee Uneyza keessaa bahee hin beeku. Innis ni dulloome, umriin isaa ni dhumate. Garuu subhaanallah! Yommuu Rabbiin biyya itti duâ€™utti geessu barbaadu, namtichi kuni gara Misrii

geefamee achitti duâ€™e.[3]

â€œDhugumatti Rabbiin Aliim, Khabiir.â€•
Aliim jechuun Kan waan hundaa beekudha. Rabbiin keessaa ala, ifaa dhoksaa hunda Kan beekudha. **Khabiir** jechuun immoo keesso wantootaa kan beekudha. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa keessaa fi dhoksaa wantoota hundaa Kan beekudha.

Aayah tana ilaalchise wanta Al-Maâ€™udiidi jedhe itti haa daballu: Dhugumatti aayan tuni gaafi kaafirotaa â€œGuyyaan Qiyaamaa yoom dhufa?â€• jedhuuf deebii taati. Kaafironni yommuu Nabiyyiin waaâ€™ee Aakhirah fi waadaa Aakhira dubbatu, waadaan kuni yoom jechuun gaafatu. Qurâ€™aanni yeroo garii gaafii isaanii kana kaasun deebii deebisaaf, yeroo garii immoo osoo gaafi kana hin kaasin deebii deebisa. Sababni isaas, namoonni dubbiin itti qajeelu wanta gaafachaa jiran ni beeku. Aayanni armaan olii aayaata osoo gaafi hin kaasin deebii deebisan keessaa tokkoodha.

Himni jalqabaa: â€œ**Beekumsi Qiyaamaa Rabbiin qofa bira jira**.â€• jedhu, gaafi â€œQiyaamaan yoomi?â€• jedhuuf deebii dhugaati. Himoonni itti aanan afran, kana deeggaruuf ragaa taâ€™u. Ragaan kuni akkana jedha: â€œ*Yaa nama! Wantoota jireenya keessatti garmalee xiyyeefannoo itti kennituyyuu ilaalchisee beekumsa hin qabdu. Kanaafu, akkamitti yeroo addunyaan guutuun xumura irra geessu beekuun siif dandaâ€™amaa?* Badhaadhinni fi rakkinni kee rooba irratti hundaaâ€™a. Garuu rooba kana tooâ€™achuun harka Rabbii qofa jira. Yeroo fi bakka kamiyyu, hamma fedheen ni buusu, yeroo fedhetti immoo ni qaba. Roobni hangami yeroo murtaaâ€™aa keessatti bakka murtaaâ€™atti akka buâ€™u hin beektuâ€¦

Haati manaa tee maniyyi keetiin ulfoofti. Garuu ati gadaamessa ishii keessatti wanta boca qabataa jiruu fi haala kamiin, gaariin ykn badaan bahuu isaa hin beektu. Inumaa wanta guyyaa kee itti aanu keessatti si qunnamu hin beektu. Balaan tasaa dhuma kee jijjiruu dandaâ€™a. Garuu balaan kuni uumamuun dura sakandii takkaafiyyuu dursitee hin beektu. Jiruun kee ammaa eessatti akka dhumatu hin beektu. Rabbiin odeefannoo kanaa hunda Of biratti qabe. Beekumsa kanniin keessaa tokkollee siif hin kennine. Qophii barbaachisu gochuuf beekumsa kanniin hundaa qabaachuuf ni dharraata. *Garuu dhimmoota kanniin keessatti murtii Rabbii irratti hirkachuu malee karaan biraa siif banaa taâ€™e hin jiru.* Haaluma kanaan, xumura addunyaa (Qiyaamaa) ilaalchisee murtii Rabbii irratti hirkachuu malee filannoon biraa hin jiru. Beekumsi kanaa eenyufillee hin kennamne, kennamuus hin dandaâ€™u.â€•[4] (Qiyaaman yoom akka dhaabbattu Rabbii oltaâ€™aa malee eenyullee hin beeku.)

Warri Qiyaamaatti hin amanne gowwoomuudhaan â€œYeroo Qiyaamaan dhaabbattu namootatti beeksisuu dhiisuun mallattoo Qiyaamaan akka hin jirre agarsiisuudhaâ€• jechuun yaadu. â€œ**Dhugaa yoo taataan Qiyaamaan yoomi?â€•** jechuun gaafatu. Yeroo Qiyaamaan itti dhaabbattu Rabbiin malee eenyullee waan hin beeknef deebiin isaaniif malu: â€œRabbiin malee eenyullee yeroo Qiyaamaan itti dhaabbattu hin beeku.â€• taâ€™a.

Yeroo wanta tokkoo dhoksuun wanti suni hin argamu jechuu miti. Jireenyuma keenya guyyaa guyyaa keessatti nama irraa yeroo wanti tokko itti raawwatamu ni dhoksina. Fakkeenyaaf, diinatti duulu yoo barbaanne, yeroo itti duullu diinatti ni beeksifnaa? Hin beeksisnu. Yeroo dhoksuun keenya diinatti hin duullu jechuu keenyaa?

Kanaafu, yeroo Qiyaamaan itti dhaabbattu dhoksuun Qiyaamaan hin dhuftu jechuu miti. Shakkii tokko malee Qiyaamaan ni dhufti. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa rahmata Isaatiin akkuma yeroo duâ€™aa nurraa dhoksee yeroo Qiyaamaan itti dhaabbattus nurraa dhokse. Sababni isaas, osoo namoonni yeroo Qiyaamaan itti dhaabbattu beekanii silaa haala lama keessa taâ€™u:
1ffaa-Warri Qiyaamaa irraa fagoo taâ€™e, Qiyaamaan fagoodha jechuun hojii gaggaarii hojjachuu dhiisu, of dagatu. Hojii badaa keessatti taruun addunyaa balleessu. Kanaafu, wanti guddaan tasa akka isaanitti dhufu yoo beekan, of eeggannoo cimaa godhu. Wanta hojjatan hundaaf itti gaafatamummaa fudhatu.
2ffaa-Warri Qiyaamatti dhiyoo taâ€™an immoo Qiyaamaan dhooyuf jechuun ni jeeqamu. Addunyaa ofii fooyyessuu dhiisu.

Akkasumas, yeroo Qiyaamaan itti dhaabbattu dhoksuun namni Qiyaamatti amanuu fi hin amanne addaan baafama.

Alhamdulillahi Rabbil aalamiin. Tafsiirri suuratu Luqmaan asirratti xumuramee jira.

---

[1] Tafsiiru Qurâ€™aanil Kariim-Suuratu Luqmaan, Ibn Useymiin- fuula 202
[2] Madda olii-205-207
[3] Madda olii
[4] https://www.englishtafsir.com/Quran/31/index.html#sdfootnote63sym

Date Created
October 29, 2020
Author
admin